

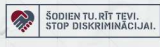
KĀRLIS PIEDZIMA ROMU ĢIMENĒ. VIŅŠ VĒL NEZINA, BĒT DARBU ATRAST BŪS ĻOTI GRŪTI.

Situācijas testēšana – praktiskie aspekti un valstu piemēri.

Sigita Zankovska-Odiņa
Latvijas Cilvēktiesību centrs
15.04.2014.

Situācijas testēšana

«Pasaulē, kurā stāstiem ir lielāks spēks, nekā pētījumiem, situācijas testēšana veido pētījumus, kas līdzinās stāstiem.»
/M. Benedict/

- Eksperiments, kas notiek reālos apstākļos;
- Ļauj ieraudzīt diskrimināciju, ko parasti cenšas noslēpt aiz dažādām atrunām (vakances jau aizņemtas; ieeja atļauta tikai biedriem, dzīvoklis izīrēts).

Situācijas testēšanas priekšrocības

- Plašas pielietojšanas iespējas,
- Balstās uz uzvedību, nevis subjektīviem apgalvojumiem, ko ir grūti pierādīt,
- Efektīva, jo ļauj analizēt reālus diskriminācijas gadījumus, kā arī piefiksēt sociāliskas un psiholoģiskas nianšes,
- Viegli saprotami rezultāti.

Kā pētīt?

- Atkarīgs no tā, kādu pamatu un kādu jomu testē;
- Svarīgi izanalizēt kā testētāji vislabāk var komunicēt šo atšķirīgo pamatu;
- Testēšanas veidi:
 - Telefons;
 - CV;
 - Tikšanās un tiešais kontakts (darba intervija, bankas speciālists, kluba apmeklējums, utt.).

Situācijas testēšanas posmi

- **Testēšanas koordinators:**
 - veic sākotnējo interviju;
 - veic faktu analīzi;
 - izvēlas un sagatavo testētājus;
 - izstrādā testēšanas norisi;
 - veic testēšanas rezultātu analīzi;
 - nepieciešamības gadījumā nodrošina juridisko atbalstu testētājiem.

Situācijas testēšanas posmi

- **Testētāji**
 - svarīgākais testēšanas instruments;
 - testētāju liecības nosaka lietas iznākumu;
 - ārkārtas apstākļi un neparedzēti gadījumi var likt būt radošiem, patstāvīgi spriest un ātri risināt konfliktsituācijas.

Situācijas testēšanas posmi

- **Līgums**
 - dati, pienākumi, t.sk., būt lieciniekam, pārbaudes vieta, samaksa;
 - konfidencialitātes pienākums;
 - jāsaņem testētāju atļauja sniegt un nodot tiesai, citai institūcijai sensitīvos datus;
 - organizācijai jānodrošina dalībnieki ar juridisko aizsardzību, ja tas nepieciešams;
 - psiholoģiskā, sociālā palīdzība.

Situācijas testēšanas posmi

- **Testa veikšana:**
 - testētāju nosūtīšanas kārtība un intervāls;
 - testētāju atrašanās vieta;
 - anketas aizpildīšana (ietverti jautājumi gan par konkrēto testējamo vietu, gan par rīcību un uzvedību);
 - personīgo novērojumu fiksēšana.

Situācijas testēšana - Ungārijas piemērs

- **Vienlīdzīgas attieksmes iestāde lieta 72/2008**
 - pamats - etniskā piederība (romi);
 - joma - pieeja precēm un pakalpojumiem (atšķirīga maksa bārā);
 - testa maksājums, ko veic Nacionālā patērētāju aizsardzības iestāde;
 - konstatēja tiešo diskrimināciju, aizliedza pārkāpuma turpināšanu, uzlika pienākumu publicēt lēmumu un naudas sodu EUR 3 300.
- **Vienlīdzīgas attieksmes iestāde lieta 180/2006**
 - pamats - etniskā piederība (romi);
 - joma - nodarbinātība;
 - neskatoties uz atbilstību visām prasībām, etniskā piederība un personvārds kalpo par pamatu darba atteikumam;
 - konstatē tiešo diskrimināciju un uzliek darba devējam naudas sodu EUR 2 330.

Situācijas testēšana - Beļģija piemērs

- **Vienlīdzīgas attieksmes un pretrasmis centrs**
 - pamats - invaliditāte (neredzīgs cilvēks);
 - joma - pieeja precēm un pakalpojumiem (restorāns);
 - atteikuma iemesls - suns -pavadonis;
 - tiesa atzīst diskrimināciju, EUR 1 300 morālā kompensācija un EUR 250 sods par jaunu pārkāpumu.
- **Lieta pret nekustamā īpašuma aģentūru**
 - pamats - pilsonība (ārvalstu izcelsmes personas);
 - joma - pieeja precēm un pakalpojumiem (mājoklis);
 - lūdz pierādīt, ka alga vismaz 3x pārsniedz mēneša īres maksu; vēlāk - vēlme izīrēt dzīvokli gados vecākiem cilvēkiem;
 - Tiesa konstatē diskrimināciju uz ārvalstu izcelsmes pamata.

Situācijas testēšana - Slovākijas piemērs

- **Lieta pret mobilo telefonu operatoru**
 - pamats - etniskā piederība (romi);
 - joma - pieeja precēm un pakalpojumiem (līgums ar mobilo telefonu operatoru);
 - atteikuma iemesls - fiksēta termiņa darba līgums;
 - Rajona tiesa diskriminācijas faktu nekonstatē, norādot, ka prasības iesniedzēja un NVO aktīvistu situācija nav salīdzināma (nav jautāti vieni un tie paši jautājumi un informāciju nav sniedzis viens un tas pats uzņēmuma pārstāvis);
 - Pēc atkārtotas lietas izskatīšanas, tiesa konstatē diskrimināciju uz etniskās piederības pamata un piespriež atbildētājam atvainoties. Morālā kompensācija netiek piešķirta.

Situācijas testēšana - Somijas piemērs

- **Nodarbinātības un ekonomikas ministrijas pētījums**
 - pamats - etniskā piederība un dzimums;
 - joma - nodarbinātība (daļēji kvalificēti darbi birojā, restorānā, transporta un celtniecības uzņēmumos);
 - līdzīgas izglītības un darba pieredzes kandidāti (sievietes/ vīrieši ar krievu/ somu vārdiem) pieteicās uz 1200 darbavietām;
 - lai uzaicinātu uz darba interviju, personām ar krievu vārdiem jānosūta divas reizes vairāk pieteikumu;
 - starp somu darba meklētājiem, vīrieši diskrimināti daļēji kvalificētos biroja darbos, kur dominē sievietes;
 - uz etniskā pamata konstatēta trīs reizes lielāk diskriminācija kā uz dzimuma pamata.

Situācijas testēšana - Latvijas piemērs

- 2011. gada martā LCC piedalījās EGAM organizētā situācijas testēšanas naktī, kas noritēja vienlaikus 14 Eiropas valstu lielākajās pilsētās;
- Mērķis - pievērst sabiedrības uzmanību rasu un etniskās diskriminācijas riskiem;
- Pamats - rase un etniskā piederība;
- Joma - pieeja precēm un pakalpojumiem (naktsklubu);
- Diskriminācija atklāta 15 pilsētu 35 naktsklubos;
- Latvija viena no 3 valstīm, kur diskriminācijas fakts šajā reizē netika konstatēts.

!Kampaņas rezultātā Varšavas pašvaldība nolēma mainīt īres līgumus, ko tā slēdz ar izklaides vietām, iekļaujot tajos pret-diskriminācijas pantu un paredzot tā pārkāpšanas gadījumā klubu slēgt.

ŠODIEN TU. RĪT TEVI.
STOP DISKRIMINĀCIJAI.

Šī publikācija ir finansēta ar Eiropas Savienības PROGRESS programmas atbalstu. Par šīs publikācijas saturu ir atbildīgi izstrādājošie institūcijas, un tas neattiecas uz Eiropas Komisijas viedokli.

